

Temat 27: Teatr kaszubski.

Teatr kaszubski to zjawisko niezwykle szerokie – stwierdził przed ponad dekadą w artykule Teatr kaszubski. Od folkloru ku antropologii teatralnej Daniel Kalinowski – i niemal zupełnie nieobecne w namyśle teatrologicznym czy literaturoznawczym współczesnej kaszubologii. Zagadnienie teatru kaszubskiego nie doczekało się do tej pory wszechstronnego opracowania monograficznego, które obejmowałyby (zgodnie z definicją podaną przez wspomnianego znawcę literatury kaszubskiej) zarówno dramaturgię, jak i przejawy życia teatralnego w postaci zespołów, instytucji czy recenzji teatralnych.

Ujmując szeroko pojęcie teatru kaszubskiego, należałoby stwierdzić, że obejmuje ono nie tylko dokonania w języku kaszubskim, ale także w innych (w rzeczywistości, głównie w polskim), pod warunkiem, że są związane z Kaszubami, ich tradycją i kulturą. Posługując się tak zdefiniowanym pojęciem możemy szukać początków teatru kaszubskiego w okresie baroku. W wydanej w 1643 r. *Tragedii o bogaczu i Łazarzu z Pisma świętego wyjętej i nowo wierszem opisanej polskim*, której autorstwo przypisuje się Janowi Gulińskiemu (zwanemu też Śniatowskim; nauczyciel w Gimnazjum Akademickim w Gdańsku), pojawia się postać Kaszuby, który handluje dziczyzną. Dzieło to, jak pisze Daniel Kalinowski, to *pierwszy sposób wykorzystania kaszubszczyzny do celów ściśle artystycznych.*

Za pierwsze dramaty w języku kaszubskim uważa się dwa (o skromnej objętości) dzieła Floriana Ceynowy, oparte na obrzędowości ludowej – *Wiljô Nowégò Rokù* i *Szczodrôczci*. Jak wskazuje Daniel Kalinowski w przywołanym na wstępie artykule, świadczą o tym, że *na Kaszubach były od dawna wykształcone widowiska z określonymi tradycją rolami i stałą publicznością, odczytującą kulturowe konwencje widowisk i obrzędów.* Dramaturgia w języku kaszubskim swój rozkwit osiągnęła jednak dopiero w okresie dwudziestolecia międzywojennego, a to za sprawą ks. Leona Heykego (*Agùst Szłôga; Katilina*), Jana Karnowskiego (*Scynanié kani; Zôpis Mestwina; Ôtrôk Swâtewita*), Pawła Szefki (*Wesele na Kaszubach; Kôsôrze; Do Ciebie Królowò Mario Pòlsczi strzëzemë*), a przede wszystkim ks. Bernarda Sychty (*We gwiónzkã; Spiqécé wòjskò; Hanka sã ženi; Dżëwczã i miedza; Bùdzta spiqëch*). Dzieła te odwoływały się do kaszubskiej obrzędowości i obyczajowości, a także sięgały po wątki polityczne, w duchu polskim (co łączyło się zresztą ze stosowaniem pisowni zbliżonej do polskiej). Spotkało się to ostrą krytyką środowiska Zrzeszińców. Ich sprzeciw budziła zwłaszcza pisownia stosowana przez ks. Bernarda Sychtę oraz ideowy wymiar jego sztuk.

D E J E

„Gnębienie i krzywda narodną mō do gnębniech tē vogę, jize je kriterij provdzevotō spravē i zaslepjenō dręczeceli“.

Kaszebj! V deje slov tech vjoljigo filozofa nje mjejmē do nikogo preteseji za njevodzenē deje kaszebskji! Mē Zrzesziōne jidzemē do zosodē i na vėnekanjē za najā deje! Bez wofjarov nji ma dobcō!

Vanoga

Belni novi dorobk literaturē kaszebskji

Novi dokoz B. Sēchte „Spiacē wojsko“, chteren sę wukozol na Jastrē, bcl vjitani redosno przez vızdėdnych przejaceli autora i v cali inteligenciji kaszebskji. Vępovjedzenē wo tim jednak le v tech gvesno sferach mdze dosc roznamjiti, co moze bēc le jistinotā belnych pojavnŕ literackich. Wokoma vjelgich vortosci spotikomē sę tu z njejednim, co budzi zastręgi. Ju s m vatk fabule zdevci nas t'm, że wostovō caloscā v czasie dovno mjinjonim: przedvojnim. Autor dramatizuje chviljē dzejovā: vębuch vojaē i nodzeje wodrodē Polskji, jakji przewiēl na cechi kaszebskji vsē. Moment ten wuztołovani je z calā provdā i entuzjazm nech doji, z gvesnim talentē dramaticznim. Na ti caloscē jistni akceji wogrivō sę vstron akceji cos barzij ledkijigo: rozgrivka mj-lotē mjedze starimi i mladimi, chterna sę kuŕci gvesnim dobecim tech wostatnych v lozach deji patrioteczno-etcetni.

Charakteristika wosob, stosenkov społecznych i politicznych je belnō: zdrodzō vsokij mjarē wuchvatlovotē literackā. Idealizovanē, chterno mogbe chtos vėtikac, je pravē kōdigo autora a gvesno mladigo i tu je v zgodzē z calim duchē idealisteczno-romantecznim autra. A kiej ta wudbanō jista je verazno wopozoznō, a dlo mladigo pokolenjigo (njele Kaszebov) bezmala njeodorozmjenjō, wa teli intencijō autora je jasnō: Dramat mē bēc vępovjedzenim, vjidnim, plomistim dlo Polskji. Jak sim-patecznō to je i pevno ze dna deszē kaszebskji vęjetē, jednak je to perzink njeaktualnē: niicht gvesno nje vatpjel anji nje vatpji wo tim, co tak politiczno deklaruje Kaszeba i Polskō. Vszesce abo mē sę wurodzeli v wodorodni Polsce, abo 25 lat ji sluŕimē z nlepszych moci: jednak dovno mē vęzilē z entuzjazmu bogo-wojczeznanigo. Provde-

vota polskō przęjela sztolte realni, cvjardi, bojarskji. Vjes kaszebskō bjotkuje sę grędo z novima zemkoscami gospodarczima. Provdezvota je jinszō, niŕ mē i ideje: je to noterni bjez svjata. Ve vjidze tego kontrastu njechterne slova dramatu majā gorzkā posmakē... Autor je mlodi, idealisteczni i malo z řecim sę stikō, jinacti belbe z nje vędobel tone mji colskji, ale spizovi tragiezni... — Źecō bo jak je grędē i njedowublaganjō, tak je storazi vspanjalszē niŕle marzecelskji kombinacje romanticzno-politiczne.

Sęchta mō talent wuztołenjō go, kjej chce go wuztołec. Dovodē tego „Spiacē wojsko“. Nolepszā scenā sztekji je ta, ŕze przemovjō ta realnō z grędō provdzevota: kjej Mjotk nachodō nje-spodzajno mlodech, co sę wudbelē i z zemkotā vstrzimivō sę wod te, be sę nje „wucesze“ svoja kręvjistotā v kręvavim częnje. Chęje jak cenjō pokrızivzoni kovol, zanjemovjōnō stoi Roza przed vszechnovladā i samovole voica. Ta scenō je mesterskō, to akcent vjoljigi tragikji ŕzevovi, co je jistā nazsigō bęcō i nasi provdzevotē. Na takā vıavę ju nje vřvetivō autor v reszce bladi i racjonalni akceji. Ta jedna scena, lvi drapc talentu dramaticznigo...

Nawogle jednak nji moze sę rzec, jakbe dramat bel spisanim „przē zelonim stoliczku“. Autor, to Kaszeba z kręvj. Jego mova kaszebskō to vęsokij klasē. Znajomota deszē kaszebskji i rzeczi kaszebskich belnō Pesznē przislovia, babjevıersta i ten bleszczati tenor zanukajici naszā meszenotē — Smętk: to literackjē vortosce, bezmala le dlo Polochov, chterni nje znajā Kaszebov doc. Hevo na ten prziklod ten Smętk. Zdjaje sę, że to pierszē autenticznē wuztołenjē je v potzejji. Smętk v „Remusu“ (nje jesz decht vędani!) to nowogljō — zło, chterno tovarzi Kaszebov ve vszēdni godnje. Polskji poec: Źeromski, Wańkowicz, Rychliński i j. sfelszovelē Smętkā, rbjajc z ne stvorzeszce politiczne. Znaj calō literaturō polskō mo mjinē pojęcē wo tim naszim duchu, chteren nji mō njic vespelē z Niemcami.

Kaszebjizna Sęchta, choci v budovje slov njeroz polaszācō, zachē je veızō nad movā Derdovskjigo, vęchvolonigo przez oficjalnā literackā mesl jakno „kaszebskjiō Homera“ — nje dosigō jednak movje Majkovskjigo i jianech teruczszvych poetov kaszebskich. Nje chcēmē jednak Sęchte i Derde porovnac jakno poetov, na to won jesz za mlodi. Autor som zdovō so spravē z te, że jego literackji dokoz mō przode vortosce regionalnē, dlo poznanjō vszēdnoscē polskji z najā kulturā i movā, to też vđov je jistno polskji, telko tekst movjoni je kaszebskji.

Kolp

Jiver dzecka

Codzeń jō vjitaję szkolovā checz
Z ksądkami pod pochā jak koŕe zvecz.

Szkolni — kjej pocznje mje petac
Rechovac, pjisac i czeťac,
Vszetko jō mogē — le gadac
I z dzejov polskich wopovjadac
Drago, a czemu, jō nje vjem.
Le co mje dzivno, jō povjem:
Szkolni nas vszetkijigo wuci,
Le godkji nasi nje wuci —
Gves nje je ze zemji nasi,
Co won tak dzivno polaszl. —

Codzeń jō vjitaję szkolovā checz,
Le cezenē wuczā — storō to zvecz!

Nje przeskodzō to gvesno njiczym, bē wutvor nji njol trafic do ledu kaszebskji i na zdradnickji amatorskji, chterne to sā jistinim wudbanjim autora, Telnoē pjisovnjō je decht przestozalō. Dzisodnim pjiszacē po kaszebsku abo wo Kaszebach, nji moze sę minac z tim dorobkē kulturē, chternimu poczāt dōl Cenova, a wogno też przez oficjalnā nowukę polskā je przęjēti. Pod tim vględzē vjic peszni v jinim dzelu tomik Sęchte nje je postępnim do-betke, le copanijim sę. Zdovō sę, że vędovca trzimol sę domeszlonā zrozmięlotā dlo polskjigo czsticē. Je jednak do vatpjenjō, czē dobrze pjisane „wojsko“ (wojsko) nje je barzij zrozmięte, niŕ wokropnē „uejskue — puelscie“ etc. Pjisovnjō Sęchte sigō slednotē njemjeckji i zrozmięte je gvesniji dlo woka njemjeckjigo.

Tak samo jak z pjisovnjā mō sę rzec z ideologiā dramatu: rzecznē z orientacijē kaszebskā. Chodō Sęchta szlachem Derdovskjigo, chteren v swoim dolołomostvje som nazvō kaszebskā — zepsetē polozezna, a tak też vozol kulturę svojigo ledu. Tak wo Sęchte nji ma veraznigo, nego vszeczecovigo podkręslenjō jistinotē etniczni: kulturalni nasi, jak v „Remusu“, chterna bjezi z podolnigo wumjelovājō najigo ledu.

Zetknęcē sę dzisodnia kaszebjiznē z kulturā polskā je, jak to je vjedzec, przednim mocnim chve-cenijim sę kulturalnim i politicznim v dzejach njesch (donāđ Kaszebe i Pomorzē telko slabo abo njigde nje belē spātęcznō z Polska) i zrodzelo rozkvjiltē vszczēcē kulturalnē i volē do kulturē, chterna je no-vortnim pjervjostkjm dlo ledu jak dlo państwa samigo.

Z tim przebjęgē zjaviska v czasie provdzevi poeta minac sę nji moze.

4

Jan Rompskji

Noc

Cecho... To je noc,
A mēri vkol mje mare —
Noce czē straszne czare?
Boŕe, mje je skroc!

Cecho... To je noc,
A brate grędzā v bjote —
To mare... Nji! Sā svjodce...
Ach, varō ta noć...

Dej dođac mje doja,
Bo zbladł serce moje —
Zdrzadłę njizodni zboje —
Czornā chvolā zla...

Njech wuđzē ten sen,
Co mō krev — smjertnē rope —
Co mujczē trupov snope...
Ta lubjiczka ren!

Njech bādzē mōj skon!
Njigle zdrac na to v řecu —
Vjidzē trecerze v skręcu...
Varanim blōs nen...

Jan Trępczik

Cemzō

Cemzō mje roz narabeza.
Njick jem nje vjidzol kol se,
A telk skomē belo v mje,
Źe jaŕ v zovczu mje mja.
Mesel wogarinol blād,
V musku rozkosceszol dren,
Jak be sledni mjol bēc dzēd
Abo bęcu jinszi czād...

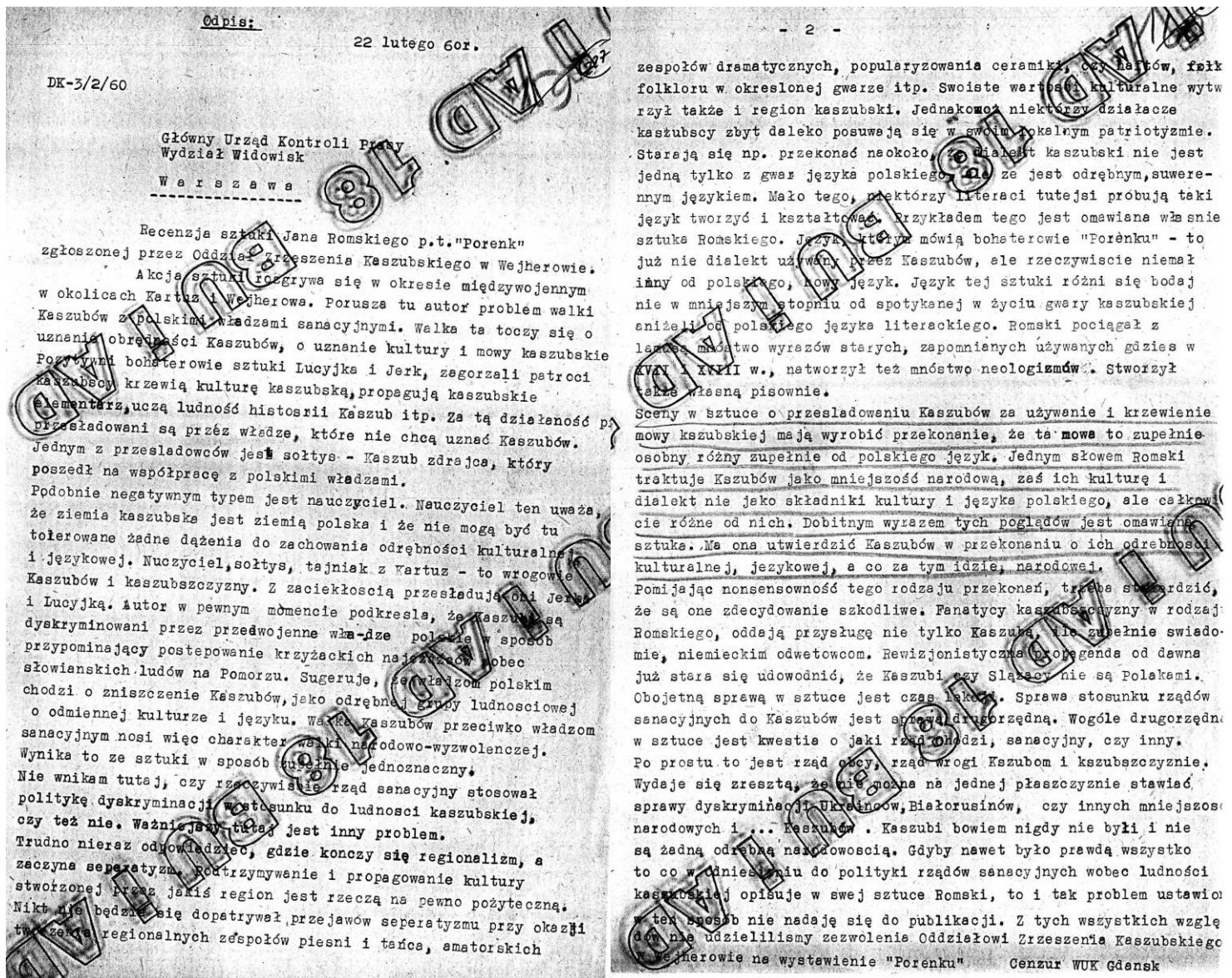
Braceni! Jak mje tej sej
Mesel wo vaj najiŕdze —
Tesknō grędzō tropji, ŕzre.
A jak vdarzē najū krōj,
To mje vękumivō blōs
Namjenjenjō rodnych kros.

Momē gvesnosce, że Sęchta v postępnich dzelach nalezē calā samojistnosce i njetendencjosce v tvorzenjim poetekcijim. Nen tu dokoz literackji noleŕi jesz do dokozov mlodech lat (vjidzē to też na za-leżnosce dejvov wod Wyspiānskigo „Wesela“), ale talent poeta przeczoł v nim dramatonpisov-na kaszebskjiō, chternigo jesz nji momē wokoma lir-ikov, epikov i vjelgji povjostkji Remusovi.

Stefan Bieszk jako Vanoga recenzował na łamach *Zrzeszē Kaszēbszczi* sztukę ks. Bernarda Sychty pt. *Spiacē wojskō* (w oryginalnej pisowni autora sztuki: *Spiacē uejskue*) (Źródło: *Zrzesz Kaszēbskō*, 1937, nr 6)

W grupie Zrzesziōncōw dramaturgicznā twōrczoscā zajmował się przede wszystkim Jan Rompski. Na łamach przedwojennej *Zrzeszē Kaszēbszczi* ukazywał się jego *Wzenik Arkōnē*, a po II wojnie światowej powstało wiele innych utworōw, np. *Jō chcā na swiat*, *Lelek*, *Jiwer ōstatnēch*. Daniel Kalinowski scharakteryzował w następujācy sposób twōrczosc Rompskiego: *Szczegōlnā cechā dramatōw Rompskiego jest neoromantyczna postawa jego bohaterōw, sławiaczych ideę regionalnego odrodzenia. Panuje w nich inny klimat dramaturgiczny niŕ np. u Sychty. Coraz bardziej widać, że Rompski przesuwa się w swoich dramatach ku uwznioślaniu, heroizowaniu oraz mityzowaniu wydarzeń i postaci. Tym samym jego sztuki kierowane były do innego odbiorcy, bardziej inteligenta, człowieka wykształconego, aniŕeli — jak w przeważajācej części dramatōw kaszubskich — do prostych ludzi środowiska wiejskiego. Dodać tutaj naleŕy, że w okresie międzywojennym i powojennym (aż do pierwszej dekady XXI w.) na scenie wystawiono głównie sztuki*

ks. Bernarda Sychty, a twórczość Jana Rompskiego pozostawała niemal nieznaną, co wynikało m.in. z zakazu publikacji jego sztuk.

Pòrénk Jana Rompskiego nie uzyskał aprobaty cenzora

(Źródło: Archiwum Instytutu pamięci Narodowej, Oddział w Gdańsku, sygn. 0027/886 t. 2, k.227-228)

Wydaje się, że obecnie wzrasta zainteresowanie twórczością Jana Rompskiego i to nie tylko z powodu ułatwionego do nich dostępu (jego dramaty w języku kaszubskim zostały kilka lat temu wydane przez Instytut Kaszubski w Gdańsku – zob. bibliografia), ale przede wszystkim z powodu zmian, które dokonują się w świadomości i wykształceniu Kaszubów.

Jiwer òstatnëch Jana Rompskiego uświetnił obchody Dnia Jedności Kaszubów w 2012 r.
(Źródło: <http://belok.kaszubia.com/wiadla/jiwer-ostatnech>)

Także Aleksander Labuda, przywódca Zrzeszeńców, w swym dorobku posiada utwory dramatyczne, które jednak do niedawna pozostawały w rękopisach czy maszynopisach (np. w 2012 ukazała się sztuka *Z czasów Świätopółka Bëlnégò*). Z grona Zrzeszeńców twórczością dramatyczną zajmowali się również Stefan Bieszk i ks. Franciszek Gruzca.

Po II wojnie światowej do stosunkowo nielicznej grupy autorów zajmujących się twórczością dramaturgiczną w języku kaszubskim (bądź poruszających problematykę kaszubską) dołączyli m.in. Anna Łajming (*Szczescé; Gdzie jest Balbina?*), Lech Bądkowski (*Sąd nieostateczny; Sobótka*), Aleksy Pepliński (*Bëtowsczé strôszczy*), Stanisław Janke (*Roczżzna*), Jaromira Labudda (*Klucz*). Należy jeszcze wspomnieć, że w ostatnich latach mamy do czynienia z nowym zjawiskiem (choć na razie jednostkowym) – przekładami światowej klasyki na język kaszubski (*Romeo i Julia*, najśłynniejszy dramat Williama Szekspira, przetłumaczony przez Idę Czaję; z kolei w 2007 r. wystawiono w Gdańsku *Poskromienie złoŃnicy* tegoż autora, a tłumaczenia dokonał Zbigniew Jankowski).

Poskromienie złoŹnicy Williama Szekspira (Gdańsk, 2007; fot. A. Frankowska)
(Źródło: <http://expresskaszubski.pl/kultura/2007/04/szekspir-p-kasz-bsk>)

Bogata, choć jak dotąd niezbadana, jest tradycja amatorskich teatrów na Kaszubach. W okresie międzywojennym na tym tle szczególnie wyróżniały się Kartuzy, Chojnice, Luzino (zob.: <http://www.telewizjattm.pl/dzien/2013-12-25/27238-regionalny-teatr-dramatyczny-z-luzina.html?play=on>) i Wejherowo (w tym mieście sztuki wystawiano już w XVIII w.).

NA WEJHEROWSKIEJ
SCENIE.

Na ostatnim wystawieniu przez Teatr Kaszubski Sztuki „Wespie no Kaszubach” scena węgierkowska nie obeszła czasu i opowiadała. Powstała przed nami „Zwrotki” stworzonej „Teatr Kukułek”, którego kierownikiem z ramienia „Olszowy Porządek” jest p. Helmut. Za oporami jednak zdumienia, po jedynym występie, dyrektorem „Teatru” został zamieniony i nie wiadomo, czy w obywatelskich warunkach twór ten zdoła będzie do przebudzenia się.

Do udanych ze wspaniałą impozantą wzięli udział w spektaklu „Regionalnego Teatru Kaszubskiego” z Luzino, który w dniu 9 czerwca, wystawił w roli p. Miłko przy ul. Wolowej dramata kaszubski B. Sychty „Dziwaczki i medra” w reżyserii J. K. Kalkowskiego. Powstała scena zwróciła efektywnie w oryginalnym stylu kaszubskim urządzeniu sceny. Wykonawcy poszczególnych ról wyróżnili się znakomicie ze swego zadania co szczególnie zadanie na podkreślenie, gdyż zespół ten w krótkim czasie swego istnienia dał maksimum tego czego od niego się spodziewano. Obok zamierzony dwa fragmenty z tej sztuki. U gry widoczny scenie przedstawiającej wnętrza chaty kaszubskiej. Po niej, fragment z aktu V, gdzie cała wieś zebrała się w sądzie, aby świadczyc o niewinności Walkusza. Warto wspomnieć jeszcze, że zespół powiatowy również wystąpił w dniu 27 czerwca br. na sali p. Prusańskiego wiewsiorce kaszubskiej z okazji chwercia w Wejherowie wskazywano karnie kaszubskiego. Najbliższy program tego zespołu przewiduje powstanie dramatu B. Sychty „Dziwaczki i medra” oraz występ przed mikrofonem Radio Toruńskiego.

Teatr Kaszubski im. Józefa Derdowskiego wystawia w dniu 1 bm. Łazę Zbierzchowskiego w reżyserii W. Felickiego.

„Narodziny ludowego dramatu kaszubskiego”

Na powyższy temat pisał Leon Koppel w brokowińskiej „Trybunie Literatów i Artystów”, podając — gdy użyjemy słów autora — w największym skrócie przebieg najwspanialszych utworów dramatu ludowego na Kaszubach. Podkreślenia wyszły w pracy Młodo Kaszubów nad rozwojem ludowej sztuki dramatycznej, autor takimi oto słowy kończy swój artykuł:

„Mogły sobie inne regiony nie podwójnić żadnej swojej sztuki dramatowej, my, Kaszubi, w dramacie naszym obchodzimy wieloletnie i niezmiennie naszą kulturę, naszą podłość i somo najważniejsze się doskonałe. Przypuszczamy, że niedługo chwila, że będziemy mogli zaudić ubogi na ojed idealowo polski teatr narodowy i dobraćy zupełnie pod gmach kultury i sztuki. Na razie wystarczy nam nasz teren, jednak przypuszczamy, że mający powstanie w Odnym teatrze zintegrowane się twórczością regionalną, wytworzą coś i da bezpodreśnionym zniknięciem autorów i artystów nowe będzie do pracy.”

Czy abonujesz już „Klękę”?

Teatry amatorskie wystawiały przede wszystkim sztuki ks. Bernarda Sychty
(Źródło: *Klęka*, 1938, nr 12)

W pierwszych latach po II wojnie światowej, za sprawą Klemensa Derca i Jana Rompskiego, głównym ośrodkiem życia teatralnego stało się Wejherowo (m.in. w 1945 r. założono Teatr Kaszubski im. Hieronima Derdowskiego, a rok później Teatr Kaszubski im. Jana Karnowskiego). Ówczesne przedsięwzięcia miały jednak krótkotrwały żywot. Pod koniec lat 50. XX w. próbował się odrodzić Teatr Kaszubski, działający przy wejherowskim oddziale Zrzeszenia Kaszubskiego. Jednakże dopiero po przemianach politycznych w Polsce z końca lat 80. XX w. nastąpiły korzystne warunki dla działalności teatrów amatorskich i możliwości wystawiania sztuk w języku kaszubskim. Do najcenniejszych inicjatyw w tej materii należały powstałe na początku lat 90. ubiegłego wieku teatry *Bina* w Sierakowicach (kierowany przez Barbarę Klawikowską) i *Dialogus* w Parchowie (pod kierownictwem Jaromira Szroedera).

Szczególną formą działalności amatorskiej są teatry szkolne (zob.: <http://www.wirtualnekaszuby.com/przegladaaj-filmy/107-kaszubskie-teatry-szkolne>). Nie sposób wymienić tutaj wszystkie przedsięwzięcia w tej materii z ostatniego ćwierćwiecza, ale warto wspomnieć chociażby o zapieńskim teatrze *Beleco*, który zyskał ogólnokaszubską sławę. Rozwojowi teatrów szkolnych sprzyjają konkursy (np. przeglądy zespołów kolędniczych i Przeglądy Teatrów Szkolnych *Kaszëbskô Bina*).

W ostatnich latach pojawiło kilka nowych zespołów, np. Teatr Młodych Gotów z Sulęcyna, Teatr Prostolinijny z Lini (zob.: <http://www.telewizjattm.pl/serwis-informacyjny/2011-02-08/13784-teatr-prostolinijny-w-lini.html>), Amatorski Teatr Kaszubski przy oddziale ZKP w Chojnicach, czy Teatr Neokaszubia z Wejherowa.

Roczëzna w wykonaniu Amatorskiego Teatru Kaszubskiego przy oddziale ZKP w Chojnicach
(Źródło: <http://goksir.eu/aktualnosci/artikul/relacja-ze-sztuki-teatralnej-stanislawajanke--rocz%C3%ABzna,aid,776>)

Zrodziły się również nowe inicjatywy w sferze przeglądów teatralnych – Przegląd Kaszubskojęzycznych Teatrów Ulicznych WEKWIZER, zorganizowany przez stowarzyszenie Kaszëbskô Jednota w 2012 r. (zob.: https://www.youtube.com/playlist?list=PLD_JqoH0ihPrQctL0kSkXquhLUH6JqZEB), czy zainaugurowany w 2013 r. Przegląd Teatrów Kaszubskich *Zdrzadniô Tespisa*. Do ciekawszych przedsięwzięć w kaszubskim ruchu teatralnym w ostatnim okresie należy też zaliczyć teatralno-filmową adaptację opowiadania *Mónika* Jana Drzeżdżona pt. *Testament*, w reżyserii Andrzeja Sipajły (zob.: <http://www.youtube.com/watch?v=tb-t5Wc8xxU>).

Należy wspomnieć, że także profesjonalne teatry wystawiały kaszubskie sztuki (Teatr Miejski w Gdyni, słupski teatr *Tęcza*, czy gdańska *Miniatura*). Najgłośniejszym przedstawieniem była adaptacja dzieła Aleksandra Majkowskiego *Žěcé i przigòdë Remùsa*, którą pokazano w Teatrze Telewizji w 1987 r.

Na przestrzeni ostatnich kilku lat ukazały się też publikacje, które mają na celu rozwój edukacji teatralnej wśród młodego pokolenia Kaszubów – *Domôcô bina* pod redakcją Barbary Pisarek, Bożeny Ugowskiej *Antologió kaszëbsczi dramë* oraz *W krójnje Grifa* autorstwa Elżbiety Pryczkowskiej, Teresy Wejer i Doroty Formeli (zob.: http://www.youtube.com/watch?v=2VBSaJU_Xwo).

Bibliografia

- Antologió kaszëbsczi dramë. Spòd strzechë na binã*, red. B. Ugowska, Gdańsk 2012.
- Domôcô bina. Dzewiãc dramów do jigrë. Wëbiór z nônowszi kaszëbsczi lëteraturë*, wëbiór J. Lipuski, red. B. Pisarek, Wejrowò-Gduńsk 2006.
- Janke S., *Poeta z kaszubskiej nocy. Życie i twórczość ks. dr. Leona Heykego (1885-1939)*, Wejherowo 1998.
- Kalinowski D., *Dramaturgia Jana Rompskiego. Zarys problematyki*, „Nasze Pomorze”, nr 10 (2008).
- Kalinowski D., *Heroizm i historyzm. O dramatach polskich Stefana Bieszka*, „Nasze Pomorze”, nr 12 (2010).
- Kalinowski D., *Historyzm i ludowość w "żywych obrazach". O dramaturgii Jana Karnowskiego*, „Nasze Pomorze”, nr 11 (2009).

Kalinowski D., *Teatr kaszubski. Od folkloru ku antropologii teatralnej*, [w:] *Dzieje wsi pomorskiej. Materiały II Międzynarodowej Konferencji Naukowej*, red. R. Gaziński, A. Chludziński, Dygowo-Szczecin 2003.

Karnowski J., *Dramaty*, oprac. M. Cybulski, Gdańsk 2011.

Labuda J., *Twórcze życie Aleksandra Labudy. Zarys monograficzny*, Bolszewo 2012.

Labuda A., *Z czasów Świãtopólka Bělnégò. Òbròzk w trzech aktach*, Bolszewo 2012.

Listy Bernarda Sychty 1937-1982, oprac. A. Bukowski, Gdańsk 1994.

Pryczkowska E., Wejer T., Formela D., *W króźnie Grifa. Těatrowé scenarniczi*, Gdańsk 2012.

Obracht-Prondzyński C., *Kaszubi dzisiaj. Kultura – język – tożsamość*, Gdańsk 2007.

Rompski J., *Dramaty kaszubskie*, oprac. A. Kuik-Kalinowska, D. Kalinowski, J. Treder, Wejherowo-Gdańsk 2009.